

УНИВЕРЗИТЕТ „УНИОН - НИКОЛА ТЕСЛА“, БЕОГРАД
Факултет за пословне студије и право, Београд

Наставно-научном већу Факултета
Сенату Универзитета „Union – Nikola Tesla“

На основу одлуке Наставно-научног већа Факултета за пословне студије и право, Универзитета „Union - Nikola Tesla“ у Београду, бр. 161-1/20 од 12.03.2020. године, именовани смо у Комисију за оцену докторске дисертације докторанда Милана Јанковића, под насловом „Нови концепти руралног развоја у Републици Србији на путу европских интеграција“.

Комисија у саставу:

1. Prof. dr Života Radosavljević, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd –
PRESEDNIK KOMISIJE
2. Prof. dr Branko Tešanović, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd - MENTOR
3. Prof. dr Larisa Jovanović, Alfa BK Univerzitet, Beograd – ČLAN KOMISIJE
4. Prof. dr Aleksandra Gajdobranski, Fakultet za poslovne studije i pravo, Beograd –
ČLAN KOMISIJE

podnosi sledeći:

IZVEŠTAJ

1. Osnovni podaci o kandidatu

1. Opšti podaci o kandidatu

Doktorand Milan M. Janković, rođen je 11.08.1980. godine u Beogradu, Opština Savski Venac. Osnovnu školu "Dušan Đurđević" je završio u Mladenovcu, a srednju Ekonomsko-trgovinsku školu u Sopotu. Beogradsku poslovnu školu je završio 2004. godine i stekao zvanje ekonomiste. Diplomirao je na Univerzitetu Privredna akademija, Novi Sad – Fakultetu za menadžment, Novi Sad u decembru 2008. godine i stekao zvanje diplomirani menadžer.

Nastavio je školovanje na Univerzitetu Privredna akademija Novi Sad, Fakultetu za obrazovanje diplomiranih pravnika i diplomiranih ekonomista za rukovodeće kadrove Novi Sad, upisavši master studije, studijski program „Ekonomija“ i uspešno odbranivši master rad iz predmeta Marketing na temu: "Marketing strategije u savremenoj privredi" i stekao zvanje diplomirani ekonomista – master.

U školskoj 2014/2015 godini je nastavio školovanje na Univerzitetu „Union – Nikola Tesla“ u Beogradu, Fakultetu za poslovne studije i pravo, upisavši treći stepen studija, studijski program Menadžment i biznis.

Kandidat doktorand Milan Janković ima desetogodišnje radno iskustvo u bankarstvu, gde je prošao sve radne pozicije u filijali u više banaka, kao i deset godina rada na Fakultetu za poslovne studije i pravo Beograd u svojstvu saradnika u nastavi, pa potom asistenta na smerovima Ekonomija i Menadžment na istoimenom Fakultetu.

2. Objavljeni radovi i istraživačka delatnost

Kandidat je do sada objavio više naučno-stručnih radova u časopisima, na konferencijama i drugim naučnim skupovima i manifestacijama. U nastavku se daje spisak objavljenih radova do i posle prijave doktorske disertacije.

2.1. Objavljeni radovi do prijave doktorske disertacije

1. JANKOVIĆ, Milan, VLADISAVLJEVIĆ, Radovan. Metodologija kreiranja marketing miksa novih proizvoda sa ekološkim atributima. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2014, god. 21, no. 74, str. 211-216, ilustr. [COBISS.SRID 45421327]
2. GAJDOBRANSKI, Aleksandra, LATKOVIĆ, Dragana, JANKOVIĆ, Milan. Calculation of the price of cereals on small and medium-sized farms in Vojvodina. *International journal of economics and law : scientific magazine reflecting trends in law, economics and management*, ISSN 2217-5504. [Štampano izd.], 2018, vol. 8, no. 23, str. 89-103, tabele. <http://economicsandlaw.org>. [COBISS.SR-ID 512646813]
3. GAJDOBRANSKI, Aleksandra, ANĐELKOVIĆ, Maja Ž., JANKOVIĆ, Milan. Rentability analysis of Serbian cereals with reference to gross social product and the European market. *International journal of economics and law : scientific magazine reflecting trends in law, economics and management*, ISSN 2217-5504. [Štampano izd.], 2018, vol. 8, no. 24, str. 67-81, tabele, graf. prikazi. <http://media3.novi.economicsandlaw.org/2017/07/Vol24/03-IJEAL-24.pdf>. [COBISS.SR-ID 512709021]
4. JANKOVIĆ, Milan, IVANNIKOV, Nikolaj. Jačanje uloge finansijskih institucija u zaštiti životne sredine. *Ecologica : naučno-stručni i informativni časopis*, ISSN 0354-3285, 2017, god. 24, br. 86, str. 259-263. [COBISS.SR-ID 523978901]
5. JANKOVIĆ, Milan M. Izvori finansiranja kojima upravljaju inostrana tela na polju zaštite životne sredine = Foreign funding resources on living environment protection field. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2016, god. 23, br. 83, str. 617-621. [COBISS.SRID 512432029]
6. JANKOVIĆ, Milan M. Turizam i održivi ruralni razvoj. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2014, god. 21, no. 75, str. 510-514. [COBISS.SRID 512297629]
7. VIĆENTIJEVIĆ, Dragiša, JANKOVIĆ, Milan M. Uticaj tehnološkog razvoja na održivi razvoj poljoprivrede i zaštitu životne sredine. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2012, god. 19, no. 67, str. 511-514. [COBISS.SRID 41585167]
10. JANKOVIĆ, Milan M. Okvirni model ekološkog fonda za protok zaliha. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2016, god. 23, br. 82, str. 413-418. [COBISS.SRID 512425117]

11. JANKOVIĆ, Milan M., JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana. Zelena ekonomija i zeleni rast. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2018, god. 25, br. 90, str. 221-225.
12. JANKOVIĆ, Milan M., JOVANOVIĆ, Larisa. Organska poljoprivreda i zelena ekonomija. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2018, god. 25, br. 91, str. 507-511.
13. JANKOVIĆ, Milan, JOVANOVIĆ, Larisa. Organska poljoprivreda i zelena ekonomija. *Ecologica : naučno-stručni i informativni časopis*, ISSN 0354-3285, 2018, god. 25, no. 91, str. 507-511. [COBISS.SR-ID 512600989]
14. JANKOVIĆ, Milan M. Pravni i ekonomski aspekti primene novih metoda u adaptaciji na klimatske promene. *Ecologica*, ISSN 0354-3285, 2015, br. 79, str. 565-570. [COBISS.SRID 512382877]
15. VIĆENTIJEVIĆ, Dragiša, JANKOVIĆ, Milan M. Knowledge management in service industry. *International journal of economics and law*, ISSN 2217-5504, 2012, vol. 2, br. 6, str. 35-39. [COBISS.SRID 512139165]
16. JANKOVIĆ, Milan M. *Dometi i moć strategijskog menadžmenta = Accomplishments and power of strategic management*. U: Zbornik radova. Beograd: Fakultet za strateški i operativni menadžment: Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta "Union Nikola Tesla", 2017, str. 11-19. [COBISS.SRID 512461981]
17. JANKOVIĆ, Milan M. *Upravljanje znanjem u uslužnim delatnostima = Knowledge management in service industries*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). Proceedings. Vol. 2. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za strateški i operativni menadžment, 2015, str. 23-29. [COBISS.SRID 512383389]
18. JANKOVIĆ, Milan M. *Međunarodno bankarstvo i finansije uloga valuta = International banking and finance – the role of currency*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). Proceedings. Vol. 2. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za strateški i operativni menadžment, 2015, str. 31-37. [COBISS.SRID 512383133]
19. JANKOVIĆ, Milan M., IVANNIKOV, Nikolaj A. *Pravni i ekonomski problemi u zemljama u tranziciji = Legal and economic problems in countries in transition*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). Proceedings. Vol. 2. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za strateški i operativni menadžment, 2015, str. 39-47. [COBISS.SRID 512348061]
20. VLADISAVLJEVIĆ, Radovan, JANKOVIĆ, Milan M. *Increasing of awareness of new product using tools of email marketing*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). ANTiM: 4th International Conference Application of New Technologies in Management, ANTiM 2014, 2426 April 2014, Belgrade, Serbia. #Vol. #3: proceedings. Belgrade: Faculty of Business Studies and Law: = Fakultet za poslovne studije i pravo FPSP: Faculty 2014, Belgrade, Serbia. #Vol. #3 : proceedings. Belgrade: Faculty of Business Studies and Law: = Fakultet za poslovne studije i pravo FPSP: Faculty for Strategic and Operational Management: = Fakultet za strateški i operativni menadžment FSOM, 2014, str. 1051-1058. [COBISS.SRID 512268189]
21. LALE, Vukašin B., CINDRIĆ, Joso, JANKOVIĆ, Milan M. *Corporate risk management*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). Proceedings. Vol. 2. Novi Sad: Faculty for Education of the Executives, 2013, str. 660-667. [COBISS.SRID 512185245]
22. NIKOLIĆ, Dragoslav P., JANKOVIĆ, Milan M., NIKOLIĆ, Vladan D. *Upravljanje distribucionim kanalima = Managing distribution channels*. U: Majska konferencija o strategijskom menadžmentu : Zbornik radova : studentski simpozijum o strategijskom menadžmentu. Zaječar: Tehnički fakultet, Bor, 2011, str.: 183-185, graf. prikazi. <http://www.fpsp.edu.rs/cobiss/jankovic.milan/2011.05.upravljanje.distribucionim.kanalima.pdf> [COBISS.SRID 512002205]
23. JANKOVIĆ, Milan, JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana, RADOVIĆ, Hristina. *Uloga Interneta u savremenom poslovanju*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.). Zbornik radova. Knjiga

1. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo. 2018, str. 559-575. [COBISS.SR-ID [512578717](#)]

24. JANKOVIĆ, Milan, MARINKOVIĆ, Bojan, RADOVIĆ, Hristina. *Primena e-poslovanja u Republici Srbiji : stanje i perspektive razvoja*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.). Zbornik radova. Knjiga 1. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo. 2018, str. 577-593. [COBISS.SR-ID [512578973](#)]

25. JANKOVIĆ, Milan, IVANNIKOV, Nikolaj. *Krizni menadžment - nova paradigma za novo poslovanje*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). Zbornik radova. Knjiga 1. Beograd: Univerzitet "Union-Nikola Tesla": Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za strateški i operativni menadžment. 2017, str. 381-389. http://lemima.rs/fajlovi/LEMiMA_2017_Vol_1.pdf. [COBISS.SR-ID [512640413](#)]

26. JANKOVIĆ, Milan M. *Neuromarketing: otkrivanje somatskog marketinga u potrošačevom mozgu i elementi koji utiču na donošenje potrošačeve odluke = Neuromarketing: detection of somatic marketing in the consumer's brain and elements that influence making consumer's decision*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.). Proceedings. Vol. 1. Belgrade: Faculty of Business Studies and Law: = Fakultet za poslovne studije i pravo FPSP: Faculty for Strategic and Operational Management: = Fakultet za strateški i operativni menadžment FSOM, 2016, str. 437-446. [COBISS.SRID [512413085](#)]

27. VLADISAVLJEVIĆ, Radovan, JANKOVIĆ, Milan M., NIKOLIĆ, Vladan. Standardi kvaliteta kao alati za prevazilaženje problema translacije zahteva potrošača na inženjerske karakteristike energetskih kablova = Quality of standards as tools for overcoming problems of translation customers needs on power cables engineering characteristics. *Strategic management*, ISSN 1821-3448, 2013, god. 18, br. 1, str. 1, graf. prikazi. [COBISS.SRID [197946380](#)]

28. JANKOVIĆ, Milan M. *Finansiranje inovativnih aktivnosti u kompanijama na primeru u Mongoliji = Funding of inovative activities in the companies relying on the example of Mongolia*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.). Proceedings. Vol. 1. Belgrade: Faculty of Business Studies and Law: = Fakultet za poslovne studije i pravo FPSP: Faculty for Strategic and Operational Management: = Fakultet za strateški i operativni menadžment FSOM, 2016, str. 447-455. [COBISS.SRID [512413341](#)]

29. JANKOVIĆ, Milan M., IVANNIKOV, Nikolaj A. *Održivi razvoj i ekonomski rast = Sustainable development and economic growth*. U: JOVANOVIĆ, Larisa (ur.). Knjiga apstrakata = Book of Abstracts. Beograd: Naučno-stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije Ecologica, 2017, str. 143. [COBISS.SRID [512460701](#)]

30. JANKOVIĆ, Milan M. *Okvirni model ekološkog fonda za protok zaliha = Basic ecological model for supplies flowing*. U: JOVANOVIĆ, Larisa (ur.). Knjiga apstrakata = Book of Abstracts. Beograd: Naučno-stručno društvo za zaštitu životne sredine Srbije Ecologica, 2016, str.169. [COBISS.SRID [512426141](#)]

2.2. Objavljeni radovi nakon prijave doktorske disertacije

1. JANKOVIĆ Milan, IVANNIKOV, Nikolaj, JOVANOVIĆ, Larisa, GAJDOBRANSKI, Aleksandra. Doprinos zelene ekonomije razvoju ekoturizma i organskoj proizvodnji, *Ecologica*, Vol. 27, No 98 (2020), 207-223. ISSN 0354-3285.

2. GAJDOBRANSKI, Aleksandra, KRMPOT, Vera, JANKOVIĆ, Milan. Uticaj klimatskih promena na eko-troškove proizvodnje zelenog goriva, *Ecologica*, Vol. 27, No 98 (2020), 260-265. ISSN 0354-3285.

3. JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana, JANKOVIĆ, Milan. Obezbeđenje sigurnosti i održivosti životne sredine u gradovima i naseljima. *Ecologica : naučno-stručni i informativni časopis*, ISSN 0354-3285, 2019, vol. 26, no. 96, str. 449-453. [COBISS.SR-ID [512885405](#)]
4. JOVANOVIĆ, Larisa, ŽIVKOVIĆ, Dragan, JANKOVIĆ, Milan, ŠILJAK, Violeta, TOSKIĆ, Dragan. Significance of sustainable eco-tourism for Serbia's economic development. *Zbornik radova*, ISSN 1450-7552, str. 53-67, graf. prikazi, tabele. [COBISS.SR-ID [512857245](#)]
5. JANKOVIĆ, Milan, JOVANOVIĆ, Larisa, GAJDOBRANSKI, Aleksandra, JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana. Uloga digitalne ekonomije u zaštiti životne sredine i ekosistema od prirodnih katastrofa. *Ecologica : naučno-stručni i informativni časopis*, ISSN 0354-3285, 2019, vol. 26, no. 94, str. 153-158. [COBISS.SR-ID [512830877](#)]
6. JANKOVIĆ, Milan, JOVANOVIĆ, Larisa, KRASULJA, Nevena. Značaj informacionih tehnologija u formiranju modela održivog razvoja, *Ecologica*, Vol. 27, No 98 (2020), 240-246. ISSN 0354-3285.
7. ĐURETIĆ, Gordana, KRASULJA, Nevena, ILIĆ, Dejan, JANKOVIĆ, Milan. "To Be or Not To Be". У: Стратегијни імперативи сучасного менеджменту : збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції, Київ, 23-24 квітня 2020 р. Київ: КНЕУ. 2020, str. 145-148. [COBISS.SR-ID [512892829](#)]
8. JANKOVIĆ, Milan, JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana, ĐURETIĆ, Gordana. *Međunarodno bankarstvo i finansije : internacionalizacija bankarskih aktivnosti*. У: РАДОСАВЉЕВИЋ, Живота (ur.). Zbornik radova. Knj. 1 Šesta međunarodna konferencija Pravo, ekonomija i menadžment u savremenim uslovima LEMiMA 2019, Beograd, . Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta "Union-Nikola Tesla": Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta "Union-Nikola Tesla". 2019, str. 343-358, graf. prikazi, tabele. [COBISS.SR-ID [512832413](#)]
9. JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana, KEZIĆ, Marija, JANKOVIĆ, Milan. *Mesto i uloga menadžmenta i sindikata u rešavanju krize*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.). Zbornik radova. Knj. 1 Šesta međunarodna konferencija Pravo, ekonomija i menadžment u savremenim uslovima LEMiMA 2019, Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta "Union-Nikola Tesla": Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta "Union-Nikola Tesla". 2019, str. 379-388. [COBISS.SR-ID [512832669](#)]
10. JANKOVIĆ, Milan, JOVANOVIĆ, Larisa, KRASULJA, Nevena. *Ekonomski aspekti zaštite voda*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.), RADOSAVLJEVIĆ, Milan (ur.). Zbornik radova, Treći naučno-stručni skup sa međunarodnim učešćem Menadžment i inženjerstvo u zaštiti voda, Beograd, . Beograd: Univerzitet "Union - Nikola Tesla", Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo: Univerzitet "Union - Nikola Tesla", Fakultet za poslovne studije i pravo. 2019, str. 79-89. [COBISS.SR-ID [512852381](#)]
11. GAJDOBRANSKI, Aleksandra, JANKOVIĆ, Milan, KRMPOT, Vera. *Stradanje Jevreja na području bivše Jugoslavije*. U: RADOSAVLJEVIĆ, Života (ur.), СОЛЮБЬЕВ, Вячеслав Павлович (ur.), ARSENIJEVIĆ, Olja (ur.). Opasnost istorijskog revizionizma : zbornik radova. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo. 2019, str. 121-133, ilustr. [COBISS.SR-ID [512780189](#)]
12. JOVIĆ BOGDANOVIĆ, Adriana, JANKOVIĆ, Milan. *Izazovi u implementaciji strategija u skladu sa konceptom društveno odgovornog poslovanja i predlog aktivnosti za njihovo prevazilaženje*. U: [Treći] Nacionalni naučni skup Savremeni problemi i moguća rešenja strategije i strategijskog menadžmenta (SPSSM2019), Beograd, 2019 : monografija. Beograd: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta "Union - Nikola Tesla": Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta "Union - Nikola Tesla". 2019, str. 105-125. [COBISS.SR-ID [512802717](#)]

13. GAJDOBRANSKI, Aleksandra, KRMPOT, Vera, JANKOVIĆ, Milan. *Nove promene u ponudi ruralnog turizma u Srbiji*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.). Zbornik apstrakata. Beograd; = Belgrade: Fakultet za poslovne studije i pravo - FPSP: = Faculty of Business Studies and Law: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta "Union-Nikola Tesla": = Faculty of Strategic and Operational Management University "Union-Nikola Tesla". 2020, str. 75-78. http://media.novi.antim.rs/2020/04/ANTiM_20.pdf. [COBISS.SR-ID 13378313]

14. ĐURETIĆ, Gordana, JANKOVIĆ, Milan, KRASULJA, Nevena. *Toksični lideri*. U: RADOSAVQEVIĆ, Života (ur.). Zbornik apstrakata. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo. 2020, str. 49-52. [COBISS.SR-ID 512859293]

15. JANKOVIĆ, Milan, KALIČANIN, Milica, KALIČANIN, Zoran. *Preduzetništvo u organskoj proizvodnji, inicijativa za održivi ruralni razvoj*. U: ANĐELKOVIĆ, Maja Ž. (ur.). Zbornik apstrakata. Beograd; = Belgrade: Fakultet za poslovne studije i pravo - FPSP: = Faculty of Business Studies and Law: Fakultet za informacione tehnologije i inženjerstvo Univerziteta "Union-Nikola Tesla": = Faculty of Strategic and Operational Management University "Union-Nikola Tesla". 2020, str. 99 - 102. http://media.novi.antim.rs/2020/04/ANTiM_20.pdf. [COBISS.SR-ID 512891293]

16. RADOSAVLJEVIĆ, Milan, JANKOVIĆ, M., TEŠANOVIĆ, Branko M. *Ekonomska transformacija sa osvrtom na tranziciju u Republici Srbiji*. U: TEŠANOVIĆ, Branko M. (ur.). Dalji pravci ekonomske transformacije u funkciji razvoja : monografija. Beograd: Fakultet za poslovne studije i pravo Univerziteta "Union-Nikola Tesla". 2019, str. 13-28, ilustr. [COBISS.SR-ID 512838813]

Publikovani radovi ukazuju da doktorand Milan Janković ima kontinuitet u naučno-istraživačkom radu i da možemo očekivati da će kandidat ostvariti plodnu naučnu karijeru. Kandidat je kroz objavljene radove pokazao potencijal naučnog radnika, što mu je omogućilo da se upusti u istraživanje sa ciljem izrade doktorske disertacije. Radovi koji su objavljeni u relevantnim naučno-stručnim časopisima i u zbornicima radova predstavljenih na konferencijama pokazuju njegovu osposobljenost da se samostalno upusti u rešavanje kompleksnih problema u struci i naučno-istraživačkom radu.

3. Ispoštovanost procedura za odbranu doktorske disertacije

Proverom relevantnih činjenica u vezi sa stepenom ispoštovanosti odluka i procedure za javnu odbranu doktorske disertacije utvrđeno je da su iste ispoštovane i to:

- (1) disertacija je urađena i mentoru, odnosno komisiji, dostavljena nakon što je proteklo godinu i po dana od davanja saglasnosti Senata Univerziteta,
- (2) da je kandidat od davanja saglasnosti za izradu disertacije do njenog okončanja objavio predviđen broj radova u relevantnim domaćim i međunarodnim časopisima, kao i projekata,
- (3) kandidat je teorijske postavke iz sfere ruralne politike i ruralnog razvoja istražio u praksi, neke doveo u pitanje, a neke i unapredio.

Izvršena je softverska provera autentičnosti doktorske disertacije i konstatovano je da ista nije plagijat, a izveštaj o softverskoj proverbi se nalazi u dosijeu kandidata.

Doktorska disertacija zajedno sa komisijskim izveštajem o oceni su bili dostupni na sajtu i u biblioteci fakulteta 30 dana, a obaveštenje o dostupnosti disertacije i izveštaja je bilo istaknuto na oglasnoj tabli Fakulteta u trajanju od 30 dana.

Iz navedenog se zaključuje da je kandidat ispunio propisane standarde da disertacija može ući u proceduru davanja saglasnosti za odbranu od NNV i Senata Univerziteta „Union Nikola Tesla“.

4. Predmet i polazišta u istraživanju

Predmet istraživanja na temu: „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija“ u fokus posebno stavlja stanje i probleme ruralnih područja i analizira politiku ruralnog razvoja Republike Srbije. Naime, upravljanje ruralnim razvojem se razmatra u uslovima evrointegracionih kretanja, koje se dramatično promenilo u poslednjih nekoliko godina. Pored ukazivanja na teorijske postavke, disertacija se bavi sveobuhvatnom analizom ruralnih politika i strategija EU i Republike Srbije, te njihove međuzavisnosti, gde je EU koncipirala osnovne pravce.

Istraživanje prikazano u okviru doktorske disertacije pokazuje da su ruralni razvoj, ruralna ekonomija i ruralna politika danas aktuelizovani, odnosno pridaje im se sve veći značaj, kako u praksi, tako i u naučnim istraživanjima.

Da bi se odgovorno upravljalo ruralnom ekonomijom, odnosno ruralnim razvojem u dinamičnom okruženju, neophodno je podstaći ljudski kreativni potencijal i uvesti nove tehnologije. Pokazano je da se još uvek koriste prirodni resursi i jeftina radna snaga, te skromna menadžerska znanja u trasiranju puta ruralnog razvoja u našim uslovima. Nasuprot navedenom, ekspanzija i racionalno korišćenje prirodnih resursa, a takođe i ostalih faktora, podižući kvalitet na viši nivo, moraju postati preokupacija novog koncepta ruralnog razvoja Republike Srbije.

Da je pitanje ruralnog razvoja značajno ili postalo izuzetno značajno na globalnom nivou, vidljivo je po tome što su sve razvijene zemlje već nekoliko decenija angažovane na izradi politika i strategija za razvoj ruralnih područja, da su formirani odgovarajuće institucije i fondovi, da je stvorena kvalitetna infrastruktura u naučnim institucijama, ali i u poslovnim organizacijama i da se izdvajaju velika sredstva za inovacione poduhvate i uvođenje novih ekoloških tehnologija.

Imajući u vidu navedeno, na globalnom nivou su uspostavljeni indikatori (pokazatelji), kojima se meri efektivnost ruralnih politika, kako na nacionalnim, tako i na širim nivoima. Ispostavlja se da su najrazvijenije zemlje najviše angažovane na rešavanju problema u njihovim ruralnim područjima, što implicira da i zemlje u razvoju treba da slede ovaj pravac.

Zemlje u tranziciji, kao što je Republika Srbija, nisu dovoljno pažnje posvetile pitanju depopulacije ruralnih sredina i niskom ruralnom BDP, odnosno ovim problemima su se počele

ozbiljnije baviti tek u novije vreme, kada su problemi narasli do neslućenih razmera, koji se u nekim slučajevima manifestuju praktično gašenjem svake privredne i drugih oblika aktivnosti u ruralnim područjima.

Rezultati po pitanju razvoja ruralnih područja u ovim zemljama su izuzetno skromni, tako da se zemlje u tranziciji moraju uključiti u evrointegracione procese i nastojati rešavati nagomilane probleme, između ostalog, u ruralnim područjima (siromaštvo, depopulacija, socijalna i kulturna devastacija ruralnih područja itd).

U disertaciji je detaljno obrađena problematika ruralnog razvoja sa posebnim osvrtom na stanje i ruralni razvoj Republike Srbije, a kroz empirijska istraživanja nastojalo se obuhvatiti faktore od uticaja. Prikaz stanja u ruralnim područjima ima za cilj da se alarmiraju različiti stejkholderi i da se pređe iz režima pasivnog rešavanja problema (ad hoc) na konkretne sistematske akcije na sprečavanju dalje degradacije i depopulacije ruralnih područja.

U navedenom kontekstu, predmet istraživanja u ovoj disertaciji je tako postavljen da se na osnovu rezultata istraživanja, mogu izvući odgovarajući zaključci i zakonitosti, pre svega, u funkciji kreiranja novih koncepata ruralnog razvoja.

5. Ostvareni ciljevi

Ciljevi koji su postavljeni u proceduri davanja saglasnosti na izradu teme disertacije: „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija“ su ostvareni, što se može videti iz analize naučnog i društvenog doprinosa istraživanja.

5.1. Naučni ciljevi

Naučni doprinos se sastoji u tome da su koncipirani strateški programi, koji bi trebali biti ugrađeni u nove koncepte ruralne politike Republike Srbije, odnosno predložene su smernice za popravljavanje stanja u ruralnim područjima, a prema našim specifičnostima i principima održivog razvoja. U poglavlju 5. su prikazani konkretni rezultati istraživanja, koji mogu poslužiti za kreiranje novih koncepta ruralnog razvoja (npr. identifikovani su ključni motivi i prepreke za prelazak na organsku poljoprivredu, kao jedan od važnih programa ruralnog razvoja itd.). Ono što se predlaže može značajno podstaći poljoprivredu kao bazičnu delatnost, ali i turizam i druge privredne delatnosti u ruralnim područjima. Smatramo da je postojala određena praznina i da ovo istraživanje upotpunjuje proučavanja fenomena ruralnog razvoja kod nas. A svakako rezultati, predlozi i smernice mogu korisno poslužiti kreatorima agrarne politike, na državnom i nižim nivoima.

Naučni doprinos istraživanja predstavljenog u okviru doktorske disertacije se sastoji od nekoliko komponenti:

- makroekonomska nauka nije dovoljno istražila fenomen ruralnog razvoja, posebno na

nivou Republike Srbije. Ovim istraživanjem uočeni nedostaci su eliminisani u velikoj meri.

- istraživanje i predstavljanje ključnih indikatora ruralnog razvoja obezbeđuje dobar oslonac za koncipiranje novih mera i instrumenata politike ruralnog razvoja;
- predstavljeni su programi ruralnog razvoja, koji bi morali biti sastavni deo novog koncepta održivog ruralnog razvoja Republike Srbije.
- identifikovani su faktori od uticaja na implementaciju predloženih programa ruralnog razvoja, što je osnov za koncipiranje adekvatnih mera i instrumenata inovirane ruralne politike.
- rezultati istraživanja se mogu upotrebiti za formiranje vizije i inovirane strategije ruralnog razvoja Republike Srbije u skladu sa opšteprihvaćenim principima održivog razvoja i strateškim evrointegracionim ciljevima.
- naučni prikaz osnovnih segmenata i strukture Zajedničke agrarne politike Evropske unije, redefinišaće ulogu agrarne i ruralne politike Republike Srbije, što je od suštinske važnosti za dalji ekonomski, odnosno ukupni razvoj Republike Srbije.
- novi ekonomski instrumenti i distribucija sredstava iz predpristupnih fondova EU, agrarnog budžeta i drugih izvora sufinansiranja su u funkciji podsticanja održivog ruralnog razvoja.
- neophodna je izmena, odnosno unapređenje zakonske regulative u funkciji multifunkcionalnog održivog ruralnog razvoja i usklađivanje sa ruralnim politikama i strategijama EU.

Resorno Ministarstvo poljoprivrede i Odeljenje za ruralni razvoj Republike Srbije zauzimaju značajno mesto po pitanju sistema i sistematskih rešenja ruralnog razvoja. Odgovore na brojna pitanja, kao što su strateški programi razvoja, podsticajne mere – subvencije, područne službe za ruralni razvoj, modeli razvoja ljudskih resursa, tehnološka rešenja i dr., pruža istraživanje u okviru doktorske disertacije, što je zapravo i njen naučni doprinos.

6. Društveni ciljevi

Ruralni razvoj je multidisciplinarna oblast, koja uključuje ekonomiju, agrarnu ekonomiju, poljoprivredu, ekologiju i zaštitu životne sredine, tehnologiju i druge nauke, što ukazuje na njegovu kompleksnost, ulogu i značaj za dalji razvoj poljoprivrede i privrede Republike Srbije. Ekonomski rast u ruralnim područjima treba i mora da se uskladi sa zahtevom zaštite životne sredine, kao i sa ukupnim privrednim rastom. Drugim rečima, ruralni razvoj treba da bude u tesnoj korelaciji sa privredom i životnom sredinom.

Društveni doprinos obuhvata sagledavanje novih mogućnosti i alternativnih rešenja za oživljavanje ruralnog razvoja u Republici Srbiji, kao i proučavanje uticaja dosadašnjeg privrednog razvoja na degradaciju životne sredine i negativna demografska kretanja u ruralnim

područjima.

Predlozi novih sadržaja u ruralnim područjima (razvoj organske poljoprivrede i agroekoloških oblika turizma, proizvodnja bioenergenata) mogu doprineti poboljšanju demografske strukture i ekonomskom osnaživanju ruralnog stanovništva.

U cilju racionalnog korišćenja i zaštite prirodnih resursa neophodno je kontinuirano pratiti nastale promene i sagledavati interakciju privrednog i socijalnog razvoja ruralnih područja i uspostavljati harmonizaciju između ekonomskog i ekološkog sistema.

U stvaranju trajnih osnova za usklađivanje ruralnog razvoja na principima održivosti i milenijumskim razvojnim ciljevima neophodno je podsticati i planirati alternativne razvojne programe u skladu sa raspoloživim prirodnim resursima ruralnog područja i mogućnostima finansiranja programa. Pronalaženje instrumenata finansiranja, odnosno novih alternativnih programa doprineće povećanju zaposlenosti stanovništva u ruralnim područjima i poboljšanju demografske slike, što je u funkciji ruralnog razvoja.

Razvojne mogućnosti u ruralnim područjima zahtevaju osposobljavanje, prilagođavanje i podsticanje stručnih ljudskih potencijala za diverzifikaciju proizvodnih aktivnosti u skladu s ekonomsko-ekološkim principima.

Ulaganje u prerađivačku i prehrambenu industriju na bazi stranih direktnih investicija uz mogućnost dinamiziranja izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na međunarodno tržište ostvariće neophodnu platformu za intenzivniji ruralni razvoj.

Za pokretanje širih inicijativa i motivaciju ljudskih potencijala za rad na uspostavljanju održivosti ruralnog razvoja, neophodno je razviti znatno potpuniju regulativu na nivou Republike Srbije, a takođe regiona i lokalnih zajednica.

Odgovori na brojna pitanja su naučno obrazloženi i stavljeni na uvid naučnim i stručnim radnicima i institucijama sve sa ciljem intenzifikacije održivog ruralnog razvoja i unapređenja poljoprivrede u Republici Srbiji, kao još uvek osnovne delatnosti u ruralnim područjima.

7. Organizacioni ciljevi

Rezultati istraživanja mogu koristiti institucijama koje su pozvane da kreiraju strategije i politike ruralnog razvoja, ali i drugim ustanovama iz sfere obrazovanja, odnosno poslovnim organizacijama.

8. Metodologija istraživanja i hipoteze

U istraživanju na temu „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija“, primenjena je kvantitativno-kvalitativna metodologija. Drugim rečima, više metoda istraživanja svojstvenih društvenim naukama je korišćeno u testiranju postavljenih

hipoteza, kako bi se došlo do cilja. Problematika ruralnog razvoja je kompleksna i zato se zahteva korišćenje više različitih naučnih metoda i alata.

9. Korišćene metode

U istraživanju po pojedinim poglavljima korišćene su sledeće metode i tehnike istraživanja, i to:

- 9.1. Istorijski opisni metod koji je omogućio analizu tematike i izvođenje određenih zaključaka na osnovu pojava u prošlom periodu. Ova metoda je posebno korišćena u poglavlju 3 ove disertacije.
- 9.2. Studije slučajeva tj. analiza prakse zemalja EU, odnosno njihovih strategija i politika ruralnog razvoja po osnovu kojih su formulisani određeni zaključci, odnosno preporuke za unapređenje ruralnog razvoja kod nas. Ova metoda je korišćena u više poglavlja, a posebno u poglavlju 3 ove disertacije.
- 9.3. Induktivna metoda pomoću koje su istraživane i analizirane zakonitosti u pojedinim zemljama i mogućnost primene na makro, odnosno globalnom nivou. Ova metoda je korišćena u poglavljima 3,4,5,7 i 8 ove disertacije.
- 9.4. Deduktivna metoda pomoću koje su utvrđivane opšte zakonitosti u razvoju ruralnih područja, te mogućnost njihove difuzije i primene na pojedinačne zemlje, odnosno na Republiku Srbiju. Dedukcija je korišćena u poglavljima 3,4,5,7 i 8.
- 9.5. Logika u kojoj se zakonitosti iz pojedinačnih sistema ili njegovih delova povezivani i međusobno analizirani, kako bi se izveli ispravni zaključci. Ova metoda je posebno korišćena u interpretaciji rezultata u okviru poglavlja 5 i u poglavlju 8., ali i u drugim poglavljima.
- 9.6. Matematičko-statističke metode i tehnike, odnosno indikatori, posebno kada je u pitanju istraživanje uzročno posledičnih veza i odnosa između različitih mera ruralne politike i stanja u ruralnim područjima. Ove tehnike su korišćene u predstavljanju stanja i faktora koji determinišu dalji ruralni razvoj Republike Srbije u poglavlju 4.
- 9.7. Anketna metoda, je primenjena u istraživanju percepcija poljoprivrednika po nekim pitanjima i mogućnostima implementacije programa u funkciji održivog ruralnog razvoja. Anketna metoda je korišćena u poglavlju 5.
- 9.8. Tehnika polustrukturiranog intervjua, imala je za zadatak da kvalitativno

predstavi uočene pojave i da ih detaljnije opiše, istraži i pomogne u dolasku do validnih rezultata, a korišćena je u poglavlju 5.

10. Hipoteze

U istaživanju na temu „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija“ pošlo se od sledećeg *hipotetičkog okvira istraživanja*, i to:

H0. „Identifikovanje i analiza faktora od uticaja na ruralni razvoj (socio-demografija, ruralna zaposlenost, instrumenti agrarne i ruralne politike, poljoprivredno - tehnološki razvoj i dr.) doprineće realnoj oceni stanja u ruralnim područjima Republike Srbije, koje je nezadovoljavajuće, što je osnova za kreiranje inoviranog koncepta ruralnog razvoja, koji će u većem stepenu uvažiti postojeće stanje, potencijale, prilike i pretnje, te stvoriti pretpostavke za održivi razvoj ruralnih područja“.

Ova hipoteza je POTVRĐENA u četvrom poglavlju, tačnije u celini koja prikazuje Važnije indikatore ruralnog razvoja.

Takođe, pohipoteze koje su postavljene na početku istraživanja su u najvećoj meri potvrđene:

H1: Agrarna politika EU dominantno utiče na kreiranje strategija i politika ruralnog razvoja Republike Srbije. (POTVRDA) Na putu evrointegracija Republika Srbija usaglašava postepeno svoju agrarnu i ruralnu politiku sa ZAP EU, a što je i jedan od uslova priključenja.

H2: Investicije u ruralnu infrastrukturu doprineće zaustavljanju negativnih trendova, a u perspektivi razvoju ruralnih područja. (POTVRDA) U istraživanjima mnogih autora potencira se značaj ulaganja u infrastrukturu, kao faktoru koji je ključan u zaustavljanju negativnih demografskih trendova i pokretanju privrednih aktivnosti u ruralnim područjima.

H3: Ekonomski instrumenti ruralne politike Republike Srbije (podsticaji, subvencije) su nedovoljni da bi značajnije podstakli ruralni razvoj. (POTVRDA) Tokom intervjua poljoprivrednici su istakli da su subvencije niske, a isto tako kroz analizu agrarnog budžeta i poređenje sa prethodnim godinama sa zemljama EU dolazi se do iste konstatacije.

H4: Obrazovanje, preduzetnički duh, transfer znanja i novih tehnologija značajno utiču na ruralni razvoj. (POTVRDA) Iz iskustava različitih zemalja EU obrazovanje za preduzetništvo i korišćenje novih znanja i tehnologija donosi konkurentne prednosti privrednim subjektima, što pospešuje razvoj ruralnih područja.

H5: Adekvatan model finansiranja ruralnih investicija je faktor ubrzanog ruralnog razvoja Republike Srbije. (POTVRDA) S obzirom da je finansiranje ključna prepreka za dinamiziranje održivog ruralnog razvoja, smatra se da bez rešavanja ovog problema neće se zabeležiti

značajniji pozitivni pomaci.

Iz navedenog se može zaključiti da su pothipoteze potvrđene, što govori o opravdanosti njihovog definisanja i uopšte opravdanosti istraživanja ove problematike.

11. Kratak opis i sadržaj doktorske disertacije

Doktorska disertacija pod naslovom „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija“ je strukturirana u skladu s Pravilnikom o doktorskim akademskim studijama i postupku izrade i odbrane doktorske disertacije Univerziteta „Union Nikola Tesla“ – Fakulteta za poslovne studije i pravo iz Beograda i sadrži 8 tematskih celina, odnosno poglavlja, i to:

Rezime

1. UVOD

2. HIPOTETIČKO - METODOLOŠKI OKVIR ISTRAŽIVANJA

3. RURALNI RAZVOJ I RURALNA POLITIKA EVROPSKE UNIJE I ZEMALJA U
TRANZICIJI

4. RURALNA PODRUČJA I POLITIKA RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE

5. PROGRAMI RURALNOG RAZVOJA U NOVOM KONCEPTU RURALNE POLITIKE
REPUBLIKE SRBIJE

6. LJUDSKI I INFORMACIONI RESURSI U FUNKCIJI RURALNOG RAZVOJA

7. IZVORI FINANSIRANJA RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE SRBIJE

8. ZAKLJUČAK

Disertacija je napisana na 244 strane, proreda 1,5, fonta Times New Roman, veličina fonta 12, sa 239 literarnih izvora.

Neposredno pre Uvoda dat je **Rezime** na srpskom i engleskom jeziku, koji u stvari predstavlja sažet prikaz istraživanja, s ključnim nalazima i zaključcima. Rezime je koncipiran po pravilima naučne metodologije.

U poglavlju 1 - Uvod dat je kratak osvrt na koncept ruralnog razvoja i značaj ruralnih područja za ukupni privredni razvoj, koji danas mora da se oslanja na principe globalnog održivog razvoja i „zelene ekonomije“ u nameri da se ostvari ukupna održivost ruralnih područja i to s ekonomskog, ekološkog, socijalnog i kulturnog aspekta. U Uvodu se potencira aktuelnost istraživanja i praktično nagoveštava u kom pravcu ide istraživanje. Uvod sadrži dovoljno informacija, odnosno sve bitne elemente i odrednice i ispunjava osnovnu svrhu, a to je da potencijalnog čitaoca uvodi u tematiku, koja je predmet istraživanja.

Poglavlje 2 - „Hipotetičko – metodološki okvir istraživanja“ obuhvata Predmet (problem) istraživanja, objašnjava pojmove usko vezane za predmet istraživanja. Predmet istraživanja je konkretan i naučno obrazložen, tako da ujedno predstavlja i smer istraživanja (u kom pravcu ide istraživanje), što mu je i osnovna svrha. Nadalje, precizno je postavljen cilj istraživanja i potenciran značaj istraživanja na temu održivog ruralnog razvoja. Cilj istraživanja je kompatibilan s predmetom, što je svojevrsna garancija da neće biti „lutanja“ u istraživanju. Definisana je glavna hipoteza, kao i pothipoteze, koje su teorijski dobro potkrepljene i u funkciji su testiranja glavne hipoteze, te služe kao pomoć u istraživanju i obradi problematike ruralnog razvoja. Takođe, ukazuje se na izvore podataka i informacija za ovo istraživanje i najvažnije naučne metode, koji će pomoći da se dođe do postavljenog cilja, odnosno da rezultati budu što uverljiviji sa visokom naučnom konotacijom. Metodi istraživanja, koji se koriste su odgovarajući za odnosnu problematiku, bez posebnog pojašnjenja istih, jer je reč o standardnim metodima. Struktura istraživanja je prikazana s ciljem lakšeg snalaženja za potencijalnog čitaoca.

Ovo poglavlje je smisleno koncipirano i sadrži sve bitne segmente.

U trećem poglavlju pod naslovom „**Ruralni razvoj i ruralna politika Evropske unije i zemalja u tranziciji**“, kandidat je sveobuhvatno obradio ruralni razvoj Evropske unije kroz različite periode, počev od 70-ih godina prošlog veka. Istorijski osvrt je potreban da bi se razumela suština koncepcije ruralnog razvoja i novi trendovi u ruralnim područjima. Najznačajniji nalaz u ovom poglavlju predstavlja praktično okupiranost EU tematikom ruralnog razvoja, čemu svedoče i novi programi (LEADER) i fondovi, koji predviđaju skoro pola budžeta za ruralne programe i investicije. Značaj razvoja ruralnih područja EU sastoji se u podsticanju ukupnog privrednog razvoja uz poštovanje autentičnosti ruralnih područja, uvažavanje očuvanja ekosistema i poboljšanja životnog standarda ruralnog stanovništva. Obrazlaže se o potrebi konstituisanja ruralne politike i strategije i predstavlja suština ruralnog problema, kao i odgovorni akteri ili subjekti. Definišu se nove koncepcije ruralnog razvoja, koje uključuju multifunkcionalnost i

integralni pristup rešavanju nagomilanih problema, uz poštovanje principa održivosti. Poseban osvrt se daje na ruralne strategije za period 2007-2013 i period 2014-2020 godine, kao periode u kojima je ruralni razvoj mnogo dobio na značaju. Detaljno se elaborira o ciljevima i merama ruralne politike EU, odnosno o stalnim neophodnim reformama u skladu s okolnostima koje se menjaju. Reforme ruralne politike, koja je inkorporirana u Zajedničku agrarnu politiku (ZAP) EU se temeljno izučavaju, preko Manshaltovog plana, reforme ZAP i Agende 2000, koja je praktično iznedrila savremenu koncepciju ruralnog razvoja. Koliki je značaj ruralne politike EU govori dovoljno preformulisanje ZAP, odnosno njena koncepcija preko 2 stuba, od kojih je drugi, ali ne manje važan upravo „Ruralni razvoj“. Akcenat se stavlja na politiku ruralnog razvoja i za zemlje kandidate, pomoć u osnaživanju njihovih institucija i kapaciteta, umrežavanje, tehničku pomoć, monitoring i evaluaciju sprovedenih mera reformisane ruralne politike. Politika ruralnog razvoja EU za period 2014-2020 je logičan nastavak one iz prethodnog perioda uz davanje više na značaju konkurentnosti, ekologiji i klimatskim promenama, socijalnoj inkluziji, zapošljavanju, inovacijama, obrazovanju i aktivnostima na lokalnu. U novim konceptima ruralne politike EU nalaze se mladi poljoprivrednici, mala gazdinstva, planinska područja i brzi lanci snabdevanja. Ruralni razvoj zemalja u tranziciji – Zemlje Zapadnog Balkana daje kratak osvrt više u svrhu potvrđivanja da pravci ruralne politike EU treba da budu ideja vodilja i za pomenute zemlje, bez obzira što su distinkcije izražene u svemu. U tom kontekstu se ističe nužnost reformisanja politika ruralnog razvoja Zemalja Zapadnog Balkana.

Poglavlje je na vrlo stručan način koncipirano i ima ulogu da predstavljanjem osnovnih činjenica i rezultata razvije validnu naučnu diskusiju.

Četvrto poglavlje „Ruralna područja i politika ruralnog razvoja Republike Srbije“ obrađuje stanje i perspektive ruralnih područja Republike Srbije. Posebno se akcenat stavlja na značaj ruralnih područja, s obzirom da je Republika Srbija dominantno ruralna regija, u kojoj dominira ruralno stanovništvo, a svoj razvoj bazira na resursima ruralnih područja. Sagledavaju se i analiziraju sve važnije karakteristike i potencijali ruralnih područja Republike Srbije. Ističu se sve negativne i pozitivne karakteristike domaćih ruralnih područja s ciljem da se na osnovu toga pripreme nove mere i strategije, koje će imati zadatak da rešavaju identifikovane probleme. Klasifikacija ruralnih područja se daje da upotpuni analizu, a svako ruralno područje zahteva poseban pristup u merama i politikama ruralnog razvoja. Glavni nalaz je da je selo Srbije u velikom problemu i da su neophodne radikalne mere u funkciji zaustavljanja negativnih trendova i u perspektivi održivog ruralnog razvoja. Definišu se i razvojne mogućnosti, koje zaista postoje i nisu za zanemarivanje. Predstavljeni su važniji indikatori ruralnog razvoja Republike Srbije, koji su u stvari odraz alarmantnog stanja u ruralnim područjima i svojevrsan dokaz da je novi koncepti ruralne politike neminovnost ukoliko se žele sačuvati ruralna područja i staviti u funkciju održivog razvoja. Nizak ruralni BDP, mali poljoprivredni posed, siromaštvo velikog broja ruralnog stanovništva, izrazito nepovoljna demografska struktura (depopulacija sela, staro stanovništvo i nizak stepen obrazovanja), nepostojanje infrastrukture i nizak životni standard ruralnog stanovništva glavne su karakteristike prosečnog srpskog sela, što nikako nije, niti može biti u

funkciji održivog ruralnog razvoja. U ovom poglavlju se poseban osvrt daje na politiku ruralnog razvoja, za koju se vezuje marginalizacija ruralnih područja sve do sada. Predstavljena je struktura agrarnog budžeta, kao i mere ruralnog razvoja sa raspodelom sredstava, kao jednom od stavki u agrarnom budžetu. Neke strategije ruralnog razvoja se obrazlažu s ciljem da se po osnovu njih koncipira nova razvojna ruralna strategija, koja će omogućiti oživljavanje i prosperitet ruralnih područja Republike Srbije u nekom srednjoročnom periodu. Ističu se i određene slabosti aktuelne Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja i naglašava nužnost inoviranja iste. Poljoprivredno zadržavanje može podstaći razvoj poljoprivrede i ukupan ruralni razvoj, pa mu se u okviru ovog poglavlja daje na značaju. Usklađivanje domaće ruralne politike sa ruralnom politikom EU je isto tako važan zadatak agrarnih struktura Republike Srbije.

Poglavljje je obuhvatilo sve važne aspekte i koncipirano je na visokom stručnom i naučnom nivou. **Peto poglavlje** pod nazivom „**Programi ruralnog razvoja u novom konceptu ruralne politike Republike Srbije**“ predstavlja programe, koji se nalaze u novom konceptu ruralne politike, koja uvažava principe održivosti. U tom kontekstu predstavljeni su sledeći programi: poljoprivreda na organskim principima; proizvodnja tradicionalnih prehrambenih proizvoda i proizvoda koji nose geografsku oznaku; socijalno (agro) preduzetništvo; održivi ruralni turizam sa svim svojim pojavnim oblicima; proizvodnja energije iz obnovljivih izvora i dr. Empirijsko istraživanje na terenu imalo je za cilj da se identifikuju važniji faktori (motivi i barijere) od uticaja na implementaciju navedenih programa. Percepcije poljoprivrednika su istražene i smatra se da su ključni faktor u implementaciji novog koncepta ruralnog razvoja, koji bi se bazirao na navedenim programima. U programu „organska poljoprivreda“ istražene su mogućnosti njenog daljeg razvoja, odnosno faktori, koji determinišu donošenje odluka poljoprivrednika prilikom opredeljivanja sistema proizvodnje. Prikaz stanja razvoja organske poljoprivrede i trenda razvoja je predstavljeno vrlo stručno sa logičnim zaključcima i predlozima mera za poboljšanje stanja. Proizvodnja tradicionalnih prehrambenih proizvoda uz brendiranje geografskom oznakom jedan je od programa razvoja poljoprivrede i ruralnih područja, kome se daje na značaju u novom konceptu ruralne politike. Iako rezultati istraživanja o mogućnosti primene tradicionalnih tehnologija, koje proizvode kvalitet, nisu zadovoljavajući, optimizam ulivaju pozitivne percepcije poljoprivrednika, koji veruje da bi proizvodnjom tradicionalne hrane mogli unaprediti svoje poslovanje. Socijalno preduzetništvo je jedna od mogućnosti, ali i zadatak na lokalnom nivou, jer nema održivog ruralnog razvoja, ukoliko nisu uključeni svi akteri pa i vulnerabilne grupe. Važnost socijalnog preduzetništva je prepoznata i u EU, pa je to i jedan od modela našeg razvoja ruralnih područja. Iako poljoprivrednici ne iskazuju zainteresovanost za socijalne grupe, moguće je uz adekvatne mere uključiti ove grupe u programe održivog ruralnog razvoja. Održivi ruralni turizam u svim njegovim vidovima je nešto čemu se pridaje značaj i u našim uslovima. Rezultati pokazuju da su mogućnosti razvoja ruralnog turizma u Republici Srbiji očigledne i da se tome treba posvetiti, što je posebno važno i za poljoprivrednike (agroturizam). Iako poljoprivrednici uglavnom nisu zainteresovani za pružanje usluga turistima, uz adekvatnu podsticajnu politiku svako gazdinstvo bi moglo obezbediti dodatni izvor prihoda i time pospešiti i svoj i položaj ruralne i ukupne populacije u zemlji. Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora je jedan potencijalno značajan program, koji

otvara nova radna mesta, doprinosi ekonomskoj efikasnosti privrednih subjekata, štedi resurse i čuva životnu sredinu. Izračunati su potencijali za proizvodnju biogasa iz stajnjaka na nivou države, koji nisu zanemarivi, a u funkciji su održivosti ruralne ekonomije. SWOT analiza ruralnih područja je upotpunila istraživanje i precizno iskazala mogućnosti daljeg ruralnog razvoja u skladu sa održivim principima.

Poglavlje je koncipirano na naučnim principima, jer sadrži originalne rezultate, koji se mogu korisno upotrebiti radi podsticanja održivog ruralnog razvoja i na taj način doprineti ukupnom razvoju Republike Srbije.

„Ljudski i informacioni resursi u funkciji ruralnog razvoja“ obrađeni su u **šestom poglavlju** i predstavljaju logičan sled prethodnih istraživanja. Glavni nalaz je da nema održivog ruralnog razvoja bez investiranja u ljudske i informaciono-komunikacione resurse.

Ovo poglavlje je preglednog karaktera i koncipirano je tako da zadovoljava zahteve i kriterijume naučnog istraživanja.

U **sedmom poglavlju „Izvori finansiranja ruralnog razvoja Republike Srbije,“** kandidat se bavio problematikom finansiranja ruralnog razvoja, odnosno modalitetima koji stoje na raspolaganju, a ukazao je i na mere, koje bi trebalo preduzeti u cilju trajnog rešavanja problema finansiranja, koji je među najznačajnijim. U ovom poglavlju su koncizno obuhvaćene prednosti i mane različitih modela finansiranja s akcentom na kredite, strane direktne investicije, agrarni budžet i sredstva IPARD fonda, koji se uzimaju kao najvažniji u našim uslovima. Nema mogućnosti održivog ruralnog razvoja bez opredeljenja više sredstava kroz agrarni budžet, odnosno mere ruralnog razvoja. Najznačajniji deo ovog poglavlja je primer finansiranja malih ruralnih projekata, gde su istaknute osnovne prednosti i nedostaci različitih modela finansiranja.

Poglavlje je kompletno solidno koncipirano, te prikazani rezultati primenjivi, naučni, korisni u koncipiranju mera ruralne politike, koje se odnose na finansiranje.

U **osmom delu** disertacije dat je **Zaključak** s konstatacijama vezanim za testiranje osnovne hipoteze i pothipoteza. Promišljanja u okviru zaključka se mogu iskoristiti za osavremenjavanje politika i strategija ruralnog razvoja. Zaključak obuhvata i koncizan predlog mera, koje su u funkciji održivog ruralnog razvoja, odnosno na kojima treba insistirati, radi popravljivanja stanja i obezbeđivanja solidne osnove za ukupan razvoj Republike Srbije. Takođe, posebno je istaknut doprinos istraživanja vezan za naučni aspekt i korisnost za društvo. Zaključak je logičan i proističe iz rezultata istraživanja.

12. Ostvareni naučni doprinos doktorske disertacije

Istraživanje na temu doktorske disertacije pod naslovom: „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija“, je dalo dosta relevantnih naučnih informacija, koje mogu korisno poslužiti prilikom koncipiranja novih razvojnih strategija i politika za ruralna područja.

U disertaciji su dati novi pristupi u istraživanju ove složene problematike, a pre svega se istrajava na poštovanju principa održivosti, jer sam razvoj ako nije na dug rok zapravo i nije razvoj. Glavni rezultat istraživanja je identifikovanje faktora čijim uvažavanjem može da se reše problemi ili bar najveći deo problema u ruralnim područjima.

Rezultati istraživanja otklanjaju svaku sumnju o potencijalima i mogućnostima daljeg ruralnog razvoja u našim uslovima.

U navedenom kontekstu u disertaciji je dato novo i drugačije poimanje koncepta ruralne politike, koji ruralna područja tretira sa većim uvažavanjem. Precizno su predstavljene mogućnosti razvoja, što zapravo predstavlja naučni i društveni doprinos istraživanja.

U disertaciji je ukazano na to da marginalizacija ruralnih područja može imati nesagledive negativne efekte po ukupni razvoj, pa je stoga u više navrata potenciran značaj izmene ruralne strategije, odnosno definisanja novog koncepta ruralnog razvoja Republike Srbije.

Prikaz stanja u ruralnim područjima za poslednjih nekoliko godina pokazuje da je Republika Srbija ista zanemarila, kao i da ostvareni rezultati razvoja nisu ni iz bliza zadovoljavajući.

Zaključci i zakonitosti do kojih se došlo u istraživanju su univerzalni i mogu se koristiti i za koncipiranje ruralnih politika zemalja u okruženju, koje dele slične sudbine sa Republikom Srbijom po pitanju ruralnog razvoja.

Sama disertacija pruža solidnu osnovu za dalja istraživanja i nadogradnju postojećih činjenica, naučnih tvrdnji ili iznešenih stavova, odnosno koncepata. Time se potvrđuje sentenca da apsolutne istine nema i da u nauci postoji verovatnoća da je nešto tako, kako je utvrđeno, ali da novim činjenicama i istraživanjima, određena naučna tvrdnja se može dovesti u pitanje.

13. Literatura koja je korišćena u izradi doktorske disertacije

Kandidat je uz urađenu doktorsku disertaciju pod naslovom: „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija” priložio referentni spisak domaće i inostrane literature, koja je korišćena u izradi doktorske disertacije i to 232 naslova. Od ovog broja na stranu literaturu otpada skoro pola naslova, uz korišćenje časopisa, statističkih godišnjaka, statističkih saopštenja, zakonskih okvira, nacionalnih politika i strategija. Spisak korišćene literature je dat na kraju same disertacije, a zbog obimnosti ovde se izostavlja, kako ne bi opterećivao sam Izveštaj o oceni doktorske disertacije.

14. Zaključak

Na osnovu svega prethodno izloženog, a imajući u vidu predmet i ciljeve istraživanja, aktuelnost i značaj teme, teorijsko-metodološke i hipotetičke okvire istraživanja, okvirni sadržaj, te evidentan teorijsko-naučni i društveni doprinos doktorske disertacije, komisija daje pozitivnu ocenu urađene doktorske disertacije i ocenjuje da je kandidat kroz objavljene naučne i stručne radove, te tokom izrade disertacije ovladao metodologijama i tehnikama istraživanja i naučnog i logičkog zaključivanja.

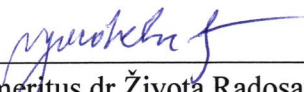
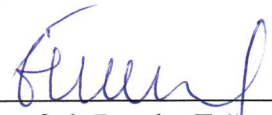
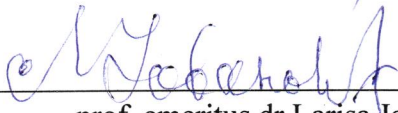
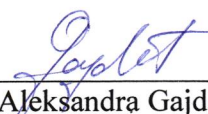
Imajući u vidu sve navedeno, komisija sa zadovoljstvom:

Predlaže:

Da Nastavno-naučno veće Fakulteta za poslovne studije i pravo iz Beograda prihvati, a Senat Univerziteta „Union - Nikola Tesla” iz Beograda da saglasnost na pozitivnu ocenu urađene doktorske disertacije doktoranda Milana Jankovića, pod naslovom: „Novi koncepti ruralnog razvoja u Republici Srbiji na putu evropskih integracija” i da odobri javnu odbranu pred istoimenom komisijom.

Beograd, maj 2020.

Komisija:

1.
prof. emeritus dr Života Radosavljević, predsednik
2.
prof. dr Branko Tešanović, mentor
3.
prof. emeritus dr Larisa Jovanović, član
4.
prof. dr Aleksandra Gajdobranski, član